

Klima- og Miljødepartementet,
Postboks 8013 Dep,
0030 Oslo
postmottak@kld.dep.no

Deres ref: 20/3552-1

Vår ref: 20/02939-

Bergen, 11.12.2020

Arkivnr.

Løpenr:

Innspill til arbeid med stortingsmelding om marint vern.

Vi viser til møte 8. desember og invitasjon til å komme med skriftlig innspill innen 11. desember 2020 (brev av 12.11.2020 ref 20/3552-1).

Beste tilgjengelige kunnskap tilsier at effektivt marint vern bevarer biologisk mangfold, beskytter habitater, øker biomasse og tetthet av vernede arter, gjenoppbygger bred alders- og størrelsessammensetning hos vernede arter, styrker motstandskraften i økosystemet, og kan bidra til mer bærekraft i fiskerier. Som del av vårt samfunnsoppdrag bidrar Havforskningsinstituttet med kunnskap om økosystemene på kysten og ute i havet, herunder informasjon om habitater og bunnsamfunn. Denne kunnskapen gir viktige faglige bidrag i prosesser knyttet til marint vern innenfor og utenfor 12 nautiske mil. Arbeidet med områdevern ved HI har vært fokusert rundt følgende tema og problemstillinger:

- Bruk av områdestengning som virkemiddel for å bevare kystressurser som hummer og torsk.
- Bruk av områdevern som del av aktiv kystforvaltning.
- Bunnkartlegging av havområdene gjennom Mareano programmet det og norsk/russiske økotoktet i Barentshavet.
- Kunnskap om områdebasert forvaltning gjennom forvaltningsplanarbeidet for havområdene med særlig relevans av arbeidet med sårbare og verdifulle områder (SVO).
- Kunnskapsleveranser knyttet til etablering av marine nasjonalparker som Ytre Hvaler, Færder og Raet og kandidatområder for marint vern som Andfjorden, Korsfjorden og Ytre Hardanger.
- Forbud mot tråling i havområder rundt Svalbard basert på kunnskap om havbunnen.
- Overvåking av utvalgte korall- og svampområder langs kysten og i fjorder.

Erfaring fra dette arbeidet gir godt faglig grunnlag for vårt innspill.

Innspill til videre arbeid med marine verneområder.

For å følge opp intensjonene med de marine verneområdene bør det utarbeides en plan for kartlegging, overvåkning og forskning på effektene av ulike typer vern (verneområder med referanseområder) og avsettes midler til dette formålet.

Vern av referanseområder for overvåking og forskning gir anledning til å studere effekten av fiskerier og annen menneskelig aktivitet og hvordan et verneområde gir positive effekter på bestander og arter. Havforskningsinstituttet vurderer at det trengs en nasjonal plan for etablering av referanseområder for å dokumentere tilstand i vernede områder og generere mer kunnskap om effekt av marine vernetiltak.

Den geografiske utstrekningen til et verneområde må kunne ivareta økosystemets funksjon og tåleevne under klimaendring. Nye verneområder bør derfor vurderes i sammenheng med eksisterende og danne et nettverk av områder som også ivaretar migrerende arter og driftende arter og livsstadier.

Områder inkludert i marint vern bør i fremtiden kunne bli supplert, flyttet, utvidet eller erstattet etter hvert som ny kunnskap fra forskning og kartlegging tilsier at det er begrunnet behov ut fra økologisk betydning, verneverdier og menneskelig aktivitet.

Noen kyst- eller havområder kan fungere som «klimarefugier» - med større sannsynlighet for å bevare gunstige miljøforhold under klimaendring. Lokaliteten til slike refugier kan predikeres og bør gis høy prioritet i verneprosesser. Havforskningsinstituttet ser muligheter for utvikling av verktøy for denne typen prediksjoner om det gis prioritet for dette.

Norsk havbunn dypere enn 1000 m, grunnere områder i nordlige Barentshavet og korallrev langs vestkysten av Norge er vernet mot fiskeripåvirkning. Havforskningsinstituttets forskning tyder på at ikke kun fiskeri, men også større fysiske inngrep på havbunnen kan påvirke habitater og biologisk mangfold. Derfor bør det, på grunn av manglende kunnskap, etableres verneområder mot annen menneskelig aktivitet slik som for eksempel marin gruvedrift, oljevirkosomhet og offshore vindkraft. Disse kan da brukes også som referanseområder for å forske på hva slags påvirkninger ny menneskelig aktivitet vil føre med seg.

Sårbare naturtyper og naturtyper bygget av norske ansvarsarter, som for eksempel kaldtvannskorallrev og mergel (rødalge), bør få et sterkere vern langs norskekysten ved at flere utvalgte områder blitt vernet mot all menneskelig aktivitet.

Strengt verneforskrifter for små verneområder oppnår lettere samfunnsmessig aksept enn store områder. Men strengt vern i større områder (som transekter fra fjord til hav) vil være viktige i forbindelse med langsiktig forskning som kan brukes til å bedre beregne effekten av menneskelige aktiviteter.

Norge har meldt inn marine verneområder (MPA) med IUCN-kategori «II». Basert på IUCNs veileder for MPA-er tilsvarer dette strengt vern hvor bl.a. all fiskeriaktivitet er forbudt. Slike områder eksisterer ikke i Norge per i dag. Det er behov for en grundig gjennomgang av alle marine verneområder og gjeldende reguleringer for korrekt kategorisering i henhold til IUCN-veilederen. I en slik gjennomgang bør det bli vurdert muligheter for å utvikle en ny, faglig oppdatert vurdering av områdets naturverdi, jamfør arbeidet som nå skjer med hensyn til verdisetting og sårbarhetsanalyser for sårbare og verdifulle områder.

Konklusjoner:

- Best tilgjengelig kunnskap tilsier at effektive marine verneområder og andre områdebaserte tiltak (OECM) er viktige tiltak for bevaring av biologisk mangfold, gjenoppbygging og ressursforvaltning.
- Selv om det har vært flere studier av effekter av vern i MPA-er i norske kystfarvann de siste årene, mangler fortsatt viktig kunnskap om effekter (særlig økosystemeffekter) av ulike typer vern på norske hav- og kystområder.
- Overvåking og forskning som belyser effekter av marine bevaringsområder og marint vern bør derfor intensiveres, og ny kunnskap om effekter av marint vern bør bli en naturlig del av sektorreguleringer for å gi et helhetlig perspektiv og representative valg av vern og verneområder.
- Et nettverk av verneområder på større havdyp bør forventes å bli en del av forvaltningen av menneskelige aktiviteter i norske farvann. Oppskalering av effektivt marint vern i Norge vil kreve effektivt sektorsamarbeid og tverrfaglig oppfølging og overvåking.
- Det bør etableres en nasjonal plan for referanseområder med tilhørende overvåkings- og forskningsplan.
- Fragmentering av leveområder er et økende problem i havet. Det er derfor viktig å ha tilstrekkelig størrelse på vernede områder.

Vedlegg. Marint vern – Havforskningsinstituttets ekspertvurdering av utfordringer og status for arbeid med marint vern i Norge

Vennlig hilsen

Geir Huse
Forskningsdirektør

Jan Atle Knutsen
Programleder

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten underskrift. Innholdet er godkjent faglig gjennom prosess for rådgivning